

21.04.2020

Kl. 7d

Tematy:

Charakterystyka porównawcza Aliny i Balladyny. Balladyna jako postać tragiczna.

Charakterystykę porównawczą bohaterów pisaliśmy. Proszę Was o odszukanie notatek i wykonanie zadania.

Zapisanie definicji:

Monolog – jest to nieprzerywana wypowiedź jednej postaci. Opowiada ona o swoich przeżyciach albo wprowadza w to, co się dzieje poza sceną. Niekiedy bohater w obecności innych postaci monologuje niby tylko do siebie, tak jakby inne osoby znajdujące się na scenie go nie słyszały.

[A. Kowalczykowa, K. Mrowcewicz, *Kto czyta, nie błądzi. Literatura i kultura. Gimnazjum 2*, Wydawnictwo STENTOR, Warszawa 2000, s. 39]

Dialog – czyli rozmowa, zespół wypowiedzi co najmniej dwóch osób na określony temat. Dla dialogu charakterystyczna jest wymiennosc ról nadawcy i odbiorcy wśród jego uczestników: ta sama osoba występuje raz jako podmiot mówiący, to znów jako adresat słów wypowiedzianych przez innego rozmówcę. Dopiero powiązanie wszystkich wypowiedzianych wypowiedzi stanowi spójną całość znaczeniową.

[*Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1976, s. 73.]

Didaskalia – w starożytnej Grecji oznaczały przygotowanie chóru oraz aktorów do wystąpienia w tragedii lub komedii; w dzisiejszym sensie: wskazówki i objaśnienia autora dramatu lub adaptatora dotyczące realizacji scenicznej utworu.

[*Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego, Zakład Narodowy Ossolińskich, Wrocław 1976, s. 75.]

Po zapisaniu definicji: wskazujcie w tekście przykłady monologu, dialogu oraz didaskaliów. Analizujecie, jaka jest różnica w zapisie i układzie graficznym między tymi elementami.

- Porównaj Balladynę z jej siostrą Aliną. (Na podstawie zgromadzonych cytatów i własnych przemyśleń uczniowie wypełniają tabelę) (📄) Ćwiczenie 3

Przykładowo wykonane ćwiczenie:

Elementy charakterystyki	ALINA	BALLADYNA
Wygląd zewnętrzny	piękna, ma jasne włosy i fioletowe oczy	piękna, czarnooka i ciemnowłosa
Cechy charakteru	łagodna, dobra, życzliwa, ufna, chętna do pracy, prostolinijna, skromna, uczuciowa, wrażliwa	leniwa, nieuczciwa, zazdrosna, przebiegła, niewierna, bezwzględna, okrutna, bezduszna, świadomie popełnia kolejne morderstwa; nie ma wyrzutów sumienia
Stosunek do matki	troskliwa, kochająca	aroganka i nieposłuszna, bez litości wypędza swą matkę z zamku i wypiera się jej

Co mówią inni bohaterowie o Balladynie?

Matka: „Balladyna piękna jak dziewczanna”, „szczerą jak złoto”, „Balladyna kocha matkę starą”.

Kirkor: „Starsza jak śniegi, (...) z alabastrów, (...) ma pod rzęsą węgle”.

Alina: „Tobie jutro trzeba wziąć się ostro do tych malinek, bo wiesz, że ja zawsze uprzedzam ciebie”

Jak wyglądałaby charakterystyka porównawcza Aliny i Balladyny?

- Starsza jak śniegi – u tej warkocz cudny,
- Niby listkami brzoza przywdziana;
- Ta z alabastrów – a ta zaś różana –
- Ta ma pod rzęsą węgle – ta fiołki –
- Ta jako złote na zorzy aniołki,
- A ta zaś jako moc biała nad rankiem.

Tak siostry charakteryzuje Słowacki ustami Kirkora.

Balladyna zwraca uwagę możnego pana płomiennymi deklaracjami miłości i wierności, Alina skromnością, prostotą oraz troską o los matki i siostry. Jak się potem okazuje, córki wdowy, zachwalane przez matkę jako szlachetne i dobre, tylko różniące się typem urody i sposobem bycia, dzieli też przepaść moralna.

Alina okazuje się łagodną, prawą, uczciwą, pracowitą dziewczyną, troszczącą się nie tylko o własne szczęście, ale i o los innych.

To ona kocha matkę i sama proponuje, by starowinka odpoczęła któregoś dnia, gdy one z siostrą pójdą w pole. Alina też, gdy Kirkor rozważa możliwość małżeństwa z którąś z siostr, uświadamia mu, że gdyby wyszła za niego, musiałaby zabrać ze sobą do zamku matkę i

Balladynę. Wreszcie gdy zbierają maliny wspólnie z siostrą, marzy o księciu z bajki, ale gotowa jest wyrzec się go, gdyby miała bardzo unieszczęśliwić Balladynę (wystarczyłaby mała jej prośba...). Jak dziecko drażni się z Balladynką. Obiecuje jej też, że gdyby została żoną Kirkora, znalazłaby siostrze godnego męża – rycerza. Prócz dziecięcej przekory widać w jej postępowaniu dobrą wolę i troskę o innych.

Balladyna jest inna. Równie piękna jak Alina, nie wykazuje się podobną dobrocią i pracowitością. Gdyby nie protest Aliny, zapewne byłaby skłonna zostać w domu, tak jak proponuje jej matka, podczas gdy staruszka i siostra ciężko pracowałyby w polu.

Kiedy nadarza się możliwość poślubienia Kirkora, odurza ją bogactwo i robi wszystko, by zwrócić na siebie uwagę możnego pana. Zapomina wtedy o losie matki i siostry.

O Kirkora nie rywalizuje uczciwie: podczas gdy Alina pracowicie zbiera maliny, wierząc w sprawiedliwe zakończenie rywalizacji, Balladyna zatruwa się ewentualnym szczęściem siostry, nie mobilizuje się do walki, może z powodu wypełniających ją złych uczuć, może lenistwa.

Wydaje się, że Alina cieszy się z dobra, które spotyka innych ludzi. Myśli z radością o szczęściu matki i siostry, które stanie się ich udziałem, gdy Alina poślubi Kirkora. Może nawet cieszyłaby się ze ślubu Balladyny, gdyby to siostrę, a nie ją wybrał możny pan...

Inaczej Balladyna. Nie myśli o zapewnieniu dobrego życia siostrze i starej matce. Jest zazdrosna i zła. Także dumna, bo nie zgadza się na prośbę siostry, która proponuje jej rezygnację z pierwszeństwa do Kirkora, jeśli Balladyna ją poprosi.

Okazuje się okrutna. Nieuczciwie zostaje żoną możnego pana, okłamuje matkę. Jest nieludzka wobec rodziny, zabija Alinę, matkę wypędza z zamku w czasie burzy, bo się jej, biednej staruszki, wstydzi przed ludźmi. Bezwzględna w walce o władzę, przyczynia się do śmierci męża, likwiduje również innych rywali oraz świadków swych zbrodni: Kostryna, Grabca, Pustelnika.

Można ją nazwać bezwzględną i zaślepioną władzą, okrutną, amoralną, podczas gdy jej siostra do końca życia pozostaje prawa, uczciwa i szlachetna.

Toteż Alina umiera niewinna, Balladyna jako zbrodniarka. Ocena zachowania obu siostr jest jednoznaczna: Balladyna to bohaterka z gruntu zła, negatywna, niezdolna do współczucia i litości, okrutna egoistka. Alinie można zarzucić jedynie skłonność do dziecięcego przekomarzania, która, być może, podgrzewa negatywne uczucia jej siostry. Przede wszystkim postrzegamy ją jednak jako dobrą, troskliwą, zapobiegliwą, pracowitą, uczciwą, współczującą siostrę i córkę, kochaną przez matkę, wzruszającą Kirkora...

Na jakiej zasadzie Słowacki zestawia siostry – Alinę i Balladynę?

-Na zasadzie kontrastu. Panny są odmienne i urodą i charakterem. Alina – dobra, łagodna, wyrozumiała, kochająca matkę i siostrę, pracowita.

-Balladyna – zła, agresywna, chciwa, żądna władzy, okrutna, zazdrosna, leniwa, zdolna do zabójstwa.

-Co je łączy? Obie są piękne – choć Balladyna ciemna a Alina jest jasnowłosa.

Cechy charakteru- Balladyna

- Ambitna – chce zdobyć władzę i dla osiągnięcia celu nie cofa się nawet przed zbrodnią.
- Arogancka, harda, pewna siebie, zarozumiała, nie ma żadnych hamulców moralnych – nie waha się przed popełnieniem najcięższej zbrodni. Po zamordowaniu Aliny nie okazuje skruchy, ale pragnie jedynie, aby zbrodnia nie wyszła na jaw.
- Żądna władzy. Aby ją zdobyć, jest w stanie iść po trupach (i to w dosłownym tego słowa znaczeniu).
- Chłodna, rodzina nic dla niej nie znaczy. Bez żadnych skrupułów zabija najpierw siostrę, potem męża, a na koniec wypiera się biednej, schorowanej matki. Nikogo nie kocha i nie szanuje – oprócz samej siebie. Kiedy zostaje żoną księcia, zaczyna wstydzić się swojego pochodzenia i biednej, schorowanej matki (nie chce wpuścić jej do pałacu).
- Wielka egoistka – myśli tylko o sobie. Jej marzenia kręcą się tylko wokół władzy i bogactwa.
- Bardzo impulsywna. Działa tak szybko, jak myśli, nie biorąc pod uwagę konsekwencji swoich czynów.
- Leniwa – kiedy tylko może, wyręcza się siostrą i matką. W wyścigu o dzban malin przegrywa zresztą z pracowitą Aliną.
- Fałszywa i dwulicowa. Wie, że Kirkor jest jej szansą na spełnienie marzeń, obiecuje mu więc miłość i wierność, choć tak naprawdę zależy jej jedynie na władzy i jego pieniądzach.
- Okrutna wobec swoich bliskich i poddanych.
- Popełniając kolejne zbrodnie, zachowuje zimną krew, zabija rozmyślnie, bez emocji (np. otrucie Kostryna).

Czytając Balladynę, odbiorca dostrzega pojawiające się co pewien czas elementy, które posiadają dodatkowe (prócz konkretnego), ukryte znaczenia. Są to przedmioty - symbole i „metaforyczne” barwy. Pojawiają się odnośnie danych zdarzeń, pogłębiając je i dodając tragizmu. Są pewnego rodzaju sugestią. Mają przemawiać nie tylko do logiki odbiorcy, ale również do jego wyobraźni.

Zadanie domowe

Napisz charakterystykę porównawczą Aliny i Balladyny. Wykorzystaj w tym celu wszystkie informacje zawarte w didaskaliach i wypowiedziach bohaterów. Jak wyobrażasz sobie wygląd siostr? Zwróć uwagę na kolor włosów, strój, sylwetkę, wyraz twarzy itp.

Informacje np.:

Alina: pogodna, radosna, śpiewa wesołą piosenkę; zebrane przez nią maliny mają kolor różowy, są pokryte rosą; troskliwa, o wielkim sercu, szczerze zakochana w Kirkorze

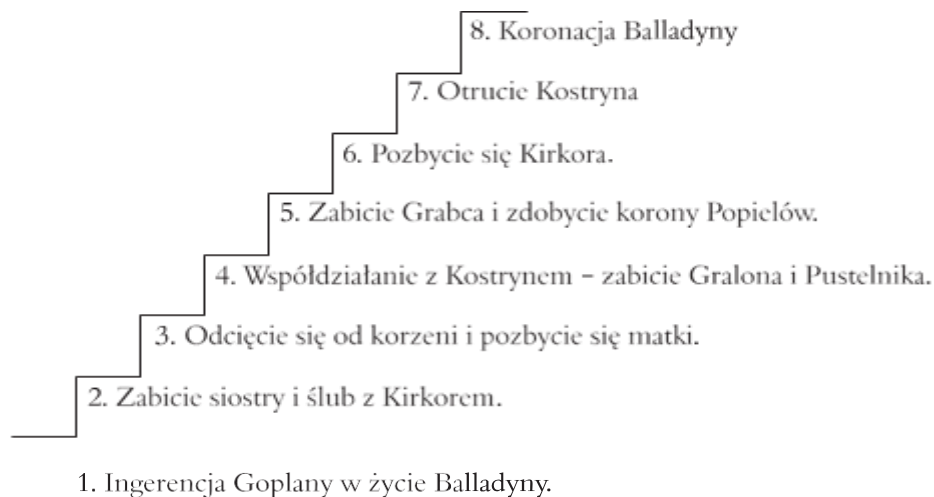
Balladyna: smutna, cały świat jawi jej się w „krwawych” kolorach, zrozpaczona, zazdrosna o sukces siostry; nie może zebrać malin, a te, które znajduje mają czerwoną barwę niczym krew; błada, z zaciśniętymi ustami; rozgoryczona, źle życzy swej siostrze; w rozmowie z Aliną zaczyna się histerycznie, złowieszczo śmiać; próbuje siłą odebrać siostrze dzban z malinami, ma obłąkany wzrok; zabija Alinę nożem; nieświadomie czyni krwawe znamię na czole; ucieka z miejsca zbrodni

Milej pracy.

Droga Balladyny do władzy.

Droga Balladyny do władzy jest splotem różnych okoliczności: przypadkowych i zamierzonych.

Przykładowy schemat:

Ocena krótkiego królowania Balladyny. Odpowiedzi na pytania:

Jaką deklarację złożyła sama przed sobą?

Jakie zadanie przed nią postawiono?

Jak zrealizowała to zadanie?

Jaki był efekt realizacji zadania?

Przedstawienie wyników pracy w formie mapy mentalnej.

deklaracja
„Być sprawiedliwą”

zadanie

„Zwyczajem kraju jest, mościa królowo,
Wydawać wyrok choćby nad nieznany
I zawieszony miecz trzymać nad głową
Tego zbrodniarza, aż będzie schwytany
I da mu gardło.”

realizacja zadania

Wydanie wyroku śmierci na oskarżonych zbrodniarzy:

- zabójcę Kostryna
- zabójcę dziewczyny z malinowym dzbankiem
- wyrodną córkę, która wypędziła starą matkę

efekt

„Król-kobieta piorunem boskim zestrzelony”

Cechy tragedii na przykładzie "Balladyny" J. Słowackiego.

Elementy baśniowe i mitologiczne w "Balladynie" J. Słowackiego.

Na czym polega tragizm „Balladyny”?

Spróbujemy odpowiedzieć na pytanie co jest tematem utworu?

Oczywiście splatające się ze sobą dwa wątki –króla Popiela (okazuje się nim Pustelnik -Kirkor mówi, że mężczyzna ten z niechęcią odnosi się do królów i władców. Na tej podstawie wyciąga słuszny wniosek, iż wiele wycierpiał on ze strony największych. Pogląd ten, opowiadając swą

historię, potwierdza sam Pustelnik. Niegdyś władał on całą krainą jako Popiel III. Jednak zawiść i intrygi zrzuciły go z tronu, a na jego miejsce wstąpił Popiel IV -władca okrutny i nielitościwy-brat starca) i jego korony oraz Kirkora, który chce Popielowi przywrócić władzę. Ci bohaterowie reprezentują świat realny. Miesza się z nim świat fantastyczny- Goplana i jej sługi Skierka i Chochlik. Obydwa światy: świat fantastyki i świat ludzi przenikają się, wzajemnie na siebie „działają”, nie zaciera się granica między nimi.

Baśniowe elementy

-elementy baśniowe to na przykład czas i miejsce, w którym rozgrywa się akcja – są nieokreślone, śmiało można powiedzieć – dawno, dawno temu, za górami za lasami, w chatynce pod lasem mieszkała uboga wdowa z córkami;

-kontrast sióstr – dobra i zła to też cecha baśni;

-rywalizacja sióstr o rękę księcia to motyw często w baśni spotykany;

-postacie baśniowe jak Goplana;

-zakończenie – złą bohaterka musi zostać ukarana – to cecha baśni.

2. Jaką utwór przedstawia wizję świata?

Utwór przedstawia wizję świata:

Fantastyczną

Baśniową

Magiczną

-postacie fantastyczne: królowa Goplana (dziwne stworzenie z mgły i galarety), Chochlik, Skierka; -przedmioty fantastyczne: cudowna korona Popiela; -zjawiska fantastyczne: Grabiec zmieniony najpierw w wierzbę, a potem w króla dzwonkowego; -natura sprzyja dobrym i odróżnia dobrych od złych: jaskółki lecą na spotkanie Aliny, a uciekają przed Balladyną;

-zła nie można ukryć przed siłami nadprzyrodzonymi i naturą;

-zło zawsze będzie ukarane: piorun zabija Balladynę

3. Bohaterowie i wybory, jakie dokonują

Bohater	Cel działania	skutek
Balladyna	pragnęła władzy	zabójstwo wielu osób, śmierć jej same
Alina	pragnęła miłości	zdobycie serca Kirkora, poniosła śmierć

Wdowa	pragnęła wydać córki za mąż	skazana na tortury przez własną córkę
Pustelnik	pragnął zdobyć koronę Lecha	poniósł śmierć
Kirkor	pragnął znaleźć żonę wśród ludu	śmierć z rąk Balladyny
Von Kostryn	podobnie jak Balladyna pragnie władzy, w tym dążeniu ich ścieżki jednoczą się	Balladyna morduje mężczyznę, podając mu zatrutą połowę chleba
Grabiec	uczuciem darzą go Goplana i Balladyna, lecz na jego wzajemność może liczyć tylko Balladyna	niechęć mężczyzny do nimfy staje się przyczyną jej gniewu, który prowadzi do tragicznych wydarzeń, ginie zamordowany przez nią

Nie mają oni możliwości dokonania wyboru, który nie pociągałby za sobą złych skutków. W tragedii antycznej decydowało w tym fatum przeznaczenia. Bohater był z góry skazany na klęskę. (Starożytni Grecy wierzyli, że człowiek ma przypisany z góry, zaprogramowany los, bieg wydarzeń w życiu, których nie da się uniknąć. Właśnie Fatum decydowało o dziejach bohaterów takich jak Edyp czy Kreon. To, co zrządzone przez bogów, musiało nastąpić – stąd pogląd, który głosi, iż życie to ułożony z góry scenariusz i wszystko w nim jest zaplanowane – nazywa się fatalizmem. Także słowo fatalny – czyli nieszczęsny, zły, pochodzi od fatum, gdyż zapowiedziane nieszczęścia były nieuniknione). Mówiąc inaczej, bohaterowie są uwikłani w konflikt tragiczny, a ich czas, działanie są uzależnione od siły wyższej, Fatum.

Co oznaczają pojęcia: tragizm i konflikt tragiczny?

Tragizm – jest to sytuacja, w której bohater musi dokonać wyboru pomiędzy dwoma równorzędnymi racjami. Każda decyzja, jaką podejmie, będzie miała negatywne skutki.

Konflikt tragiczny to istnienie dwóch równorzędnych racji, pomiędzy którymi nie sposób dokonać wyboru. A jak jest z Balladyną? Do zabicia siostry dochodzi trochę przez przypadek – pod wpływem emocji, bez premedytacji. Pustelnika Balladyna zabija świadomie. Dopiero jednak w V akcie dziewczyna dojrzuje do uznania swojego czynu za winę. Tym samym dojrzuje do uznania konieczności kary. Na tym polega tragizm tej postaci. Wydaje ona wyrok na siebie. Uznaje panującą nad światem normę moralną. Tragizm bohaterki to tragizm spóźnionej refleksji.

Główna bohaterka, Balladyna, kroczy drogą zbrodni, popełnia czyny naganne, co doprowadza do jej śmierci. W starciach z nią giną wszystkie pozytywne postacie dramatu: Kirkor, Alina, Wdowa. Piętnem tragizmu naznaczone są wszystkie postacie: Kirkor, Alina. Wdowa, Pustelnik, a nawet Grabiec. Realizując swe palny popadają na koniec w jakąś zasadzkę losu i muszą ostatecznie przegrać. Przegrywają zaś najczęściej wtedy, kiedy zbliżają się do celu.

3. Każda z nich zostaje oszukana przez los, bo wpada w przygotowaną przez siebie samą pułapkę.

SYMBOLE

- **dzban malin** – Alina i Balladyna zbierają maliny do dzbanów – każda do swojego, ale spór między nimi będzie się toczył o jeden dzban – ten, który będzie szybciej napełniony. Dzban malin jest zatem przedmiotem i symbolem sporu pomiędzy siostrami. Oznacza również zbrodnię, której dopuściła się Balladyna. Filon przynosi taki dzban na proces z udziałem głównej bohaterki. To naczynie wypełnione owocami wstępnie miało wiązać się ze szczęściem i je „personifikować”. Dzięki niemu jedna z siostr powinna zostać żoną rycerza. Dzban z malinami kojarzył się z „przepustką” do lepszego życia, przełamaniem społecznej bariery, magicznym przejściem z wiejskiej chaty do królewskiego zamku. Tej niezwyklej drogi nigdy nie pokonała Alina. „Ja mam dzban pełny, mniej jedną maliną” – mówi Alina do Balladyny, a starsza siostra ironicznie i zawistnie odpowiada: „Weź tę malinę z mego dzbanka”. Balladyna uświadomiła sobie porażkę, stratę wszystkich marzeń, które wyobrażał dla niej ów przepełniony „czerwonymi jagodami” dzban. Jedna malina zaakcentowana w wypowiedzi Aliny przepełniła czarę goryczy zazdrosnej siostry i sprowokowała ją do zbrodni.

- **korona** – w tym przypadku święta korona Lecha, z którą wiąże się historia państwowości polskiej. Korona jest jednym z atrybutów władzy, sprawowania rządów. Osoba nosząca na głowie koronę to władca, król. Według „legendy” Słowackiego taką koronę otrzymał Lech – mityczny założyciel państwa polskiego od Scyty (Słowianina) – mędrca ze Wschodu powracającego z Betlejem od żłóbka Chrystusa. Malutki Jezus rzekomo bawił się ową koroną. Lech miał przekazywać ją swoim potomkom. Jednym z nich był Popiel III, ale po detronizacji (z królewskiego tronu zrzucił go brat), uciekł, schronił się w nadgoplańskich lasach i uniósł ze sobą koronę. Ufał, że nadejdzie moment, iż ponownie będzie mógł ją założyć. W tym czasie nastały rządy Popiela IV. Rzeki spłynęły krwią. O prawa obalonego władcy walczy Kirkor, korona tymczasem przechodzi „z rąk do rąk”. Najpierw przypadkiem porzuca ją Pustelnik i znajdują Chochlik ze Skierką. Przekazują Gopłanie, a ta zwieńcza nią czoło Grabca. Ów zostaje zamordowany, a cenny przedmiot trafia do rąk Kostryna i Balladyny. Ostatecznie w koronie Popielidów na tronie zasiada Balladyna, lecz jej rządy są krótkie i nie przywracają w kraju szczęścia. Korona „zwiastuje” w tym przypadku nie tylko władzę, ale również utraconą narodową tożsamość. Jej brak wiąże się z klęskami.

- **nóż** („krwawe żelazo”) – symbolizuje zabójstwo, śmierć, jest narzędziem zbrodni – Balladyna zabija nim siostrę Alinę. Wbija nóż w pierś dziewczyny. Nieopatrznie zostawia go na miejscu dokonanego mordu, lecz później wraca po niego. Nożem uśmierca również Grabca. Zatrutym narzędziem dzieli chleb na pół i skażoną połową częstując Kostryna. W ten sposób unicestwia kochanka – eliminuje go z „gry” o władzę.

- **piorun** – uosabia sprawiedliwy wyrok, koniec pewnego etapu, nieszczęście. „Bogdaj piorun” – przeklina Pustelnik, mówiąc o „wyższej” sprawiedliwości. Goplana zdaje się na wolę Boga przed odlotem na północ.

Rażona piorunem ginie Balladyna, grom wypala oczy Wdowie. Piorun zapowiada boską moc, wyrokuje o ingerencji Boga i świata przyrody w ludzkie losy. Według wierzeń ludowych jest „namacalnym”, widocznym symptomem obecności Stwórcy.

-**piętno na czole** – według Biblii Bóg naznaczył Kaina krwawym znamieniem na czole, by po zabójstwie brata – Abla, był rozpoznawalny jako przestępca, morderca, człowiek, który złamał obyczajowe prawa moralne oraz prawo Boga. Balladyna rozmazuje krew zamordowanej siostry na swoim czole. Krwista plama pozostaje jej na zawsze. Jest piętnem zbrodni.

- **wierzba płacząca** – „wierzba żałobna” symbolizuje cierpienie, duchowe rozterki, karę. W wierzbę płaczącą został zamieniony Grabiec za swoje przewinienia: niestałość w uczuciach, igranie z uczuciami innych – Goplany i wiejskich dziewcząt. Drzewo wywodzi nazwę od specyficznej „umiejętności” – według wierzeń ludowych – potrafi płakać. Z długich wierzbowych witek na ziemię spadają krople wody – symbol łez.

- **zamknięta skrzynia** – taki prezent otrzymuje Balladyna od Kirkora. Tajemniczy, zapieczętowany przedmiot przywozi do zamku Gralon. Żąda, by nie otwierać skrzyni. Takie jest polecenie grafa. Kirkor zasugerował się radą Pustelnika, by sprawdzić lojalność małżonki. Zamknięta skrzynia oznacza tajemnicę, sekret.

Kolory:

- **złoto** – symbol władzy, dobrobytu. Do domu Wdowy złotą kareta zajechał „złoty książę” - Kirkor. Małżeństwo z nim ma zapewnić Alinie lub Balladynie szczęście.

- **czerwień, purpura, szkarłat** – również symbole władzy, ale także śmierci, zbrodni, życiowego piętna. Krwistą czerwienią mienia się rzeki w państwie Popiela IV. Ciało martwej Aliny krwawi.

Balladyna, po dokonaniu zabójstw, ma ręce unurzane we krwi („mieć czyjąś krew na rękach” - pozbawić kogoś życia, być winnym). Na czole zbrodniarki pojawia się krwista (szkarłatna) plama – symbol przewinienia, zbrodni. Czerwone maliny przypominają Alinie kolor ust Kirkora, Balladynie kojarzą się z krwią. Burzowe niebo ma barwę purpury – zwiastuje to nadchodzące nieszczęścia.

Przesłanie utworu

Zakończenie Balladyny możemy interpretować jako wiarę autora w sprawiedliwość sądów Bożych – piorun staje się wykonawcą Boskiego wyroku. Ale jest to też swoisty paradoks – Balladyna wydaje sprawiedliwy wyrok – i zostaje on wykonany przez siły wyższe na niej samej. Jeśli jej rozkaz ma mieć moc – to znajduje się ona w sytuacji tragicznej – wyda wyrok śmierci – zginie, nie wyda go – nie będzie sprawiedliwym władcą.

Cechy tragedii na przykładzie "Balladyny" J. Słowackiego.

Przeczytajcie fragment Balladyny zamieszczony w podręczniku s.113

Zwróćcie szczególną uwagę na strukturę utworu, jego cechy.

Jakie wnioski?

(dotyczące struktury dramatu, specyficznego zapisu) podział na role, didaskalia zapisane kursywą, forma dialogu i monologu.

Przypominamy sobie definicje:

Monolog – jest to nieprzerywana wypowiedź jednej postaci. Opowiada ona o swoich przeżyciach albo wprowadza w to, co się dzieje poza sceną. Niekiedy bohater w obecności innych postaci monologuje niby tylko do siebie, tak jakby inne osoby znajdujące się na scenie go nie słyszały.

Dialog – czyli rozmowa, zespół wypowiedzi co najmniej dwóch osób na określony temat. Dla dialogu charakterystyczna jest wymiennosc ról nadawcy i odbiorcy wśród jego uczestników: ta sama osoba występuje raz jako podmiot mówiący, to znów jako adresat słów wypowiedzianych przez innego rozmówcę. Dopiero powiązanie wszystkich wypowiedzianych wypowiedzi stanowi spójną całość znaczeniową.

Didaskalia – w starożytnej Grecji oznaczały przygotowanie chóru oraz aktorów do wystąpienia w tragedii lub komedii; w dzisiejszym sensie: wskazówki i objaśnienia autora dramatu lub adaptatora dotyczące realizacji scenicznej utworu. Ćwiczenia praktyczne.

Wskazujecie w tekście przykłady monologu, dialogu oraz didaskaliów.

Analizujecie: jaka jest różnica w zapisie i układzie graficznym między tymi elementami.

Wyszczególniacie najważniejsze elementy dotyczące wydarzeń scenicznych, które zawarte są w wypowiedziach bohaterów oraz w didaskaliach i zapisujecie

O czym informują nas didaskalia podaj przykłady:

Wypisz z tekstu przykłady didaskaliów.

-miejsca akcji-

-uczuć postaci-

-wyglądu postaci-

-czynności postaci-

Struktura: utwór podzielony na pięć aktów, zapoczątkowany wstępem – listem dedykacyjnym wystosowanym do Zygmunta Krasińskiego, zakończony Epilogiem.

Podział aktów i scen: Akt I – 3 sceny, Akt II – 2 sceny, Akt III – 5 scen, Akt IV – 5 scen, Akt V – 4 sceny.

Cechy dramatu:

akty, sceny, bark narratora, tekst główny, didaskalia, dialogi i monologi.

"Balladyna" jest dramatem, zbudowanym z 5 aktów itd.

Dramat to -rodzaj literacki przeznaczony na scenę.

Gatunki dramatu: KOMEDIA I TRAGEDIA

CECHY DRAMATU JAKO UTWORU SCENICZNEGO:

-FORMA WYPOWIEDZI TO DIALOG I MONOLOG.

-BRAK NARRACJI I NARRATORA.

-BRAK OPISÓW I KOMENTARZY OD AUTORA.

-PODZIAŁ NA AKTY I SCENY.

-BOHATEROWIE PRZEDSTAWIENI SĄ W DZIAŁANIU

Tragedia –gatunek dramatyczny powstały w starożytnej Grecji, obejmuje utwory, których ośrodkiem i motorem akcji jest nieprzeczwyciężony konflikt między dążeniami wybitnej jednostki a siłami wyższymi, czyli tragizm. Mówiąc inaczej, bohaterowie tragedii są uwikłani w konflikt tragiczny, a ich czas, działanie są uzależnione od siły wyższej, Fatum.

Gatunek, kompozycja

Balladynę Słowackiego zalicza się do kanonu dramatów romantycznych, gatunkowo zaś jest tragedią, czyli utworem o silnie zaakcentowanym wątku konfliktu między dążeniami i działaniami bohaterów a mocami wyższymi –siłami nadprzyrodzonymi i światem wartości moralnych. Tragedia zazwyczaj kończy się katastrofą, ponieważ dążenia bohaterów są sprzeczne z normami etycznymi, ogólnie przyjętym i respektowanym etosem. Jednostka musi ponieść klęskę, przypominając tym samym o odwiecznych konfliktach między dobrem a złem, nieprawością a sprawiedliwością, kłamstwem a prawdą.

AUTOR:
J. Stewacki

BALLADYNA

GATUNEK:
Drama

CZAS
AKCJI:
Za panowania
KROLA POPIELA III

ELEMENTY
FANTASTYCZNE

GŁÓWNI BOHATEROWIE:

ALINA

BALLADYNA

WDOWA

SIOSTRY

GRABIEC

KIRKOR

von KOSTRYN

GOPLANA

SKIERKA

CHOCHLIK

SYMBOLE:

korona władza
krzyż zbrodnia
serce miłość
gromyła kara

KARA = ŚMIERĆ

ZBRODNI BALLADYNY:

- zabicstwo ALINY
szkielec
- zabicstwo GRABCA
krola wladzy
- zabicstwo WDOWY
tortury
- zabicstwo PUSTELNIKA
w nocny podczas
burzy
- zabicstwo KIRKORA
zelnierze krola wladzy
- zabicstwo KOSTRYNA
zatruty

KONTRAST:

MIEJSCE AKCJI: PRADAWNE PANSTWO POLSKIE
OKOLICE JEZIORA GODLEO

Proszę przeczytać te informacje

Dramat romantyczny powstał w okresie romantyzmu jako przeciwieństwo dramatu klasycznego. Odwoływał się do twórczości dawniejszych dramatopisarzy, którzy odbiegli od klasycznego wzorca. Należeli do nich: William Szekspir / XVI wiek /, w Hiszpanii Lope de Vega / przełom XVI i XVII wieku / i Calderon / XVII wiek /. Odwoływał się też do dramaturgii mieszczańskiej –szczególnie do melodramatu.

Typowymi przedstawicielami dramatu romantycznego w Europie byli Victor Hugo oraz Alfred de Musset / Francja /. W Polsce, oprócz Juliusza Słowackiego, twórcami dramatu romantycznego stali się: Adam Mickiewicz i Zygmunt Krasiński.

Cechy dramatu romantycznego:

luźna budowa / niezależne od siebie epizody /, rezygnacja z klasycznej zasady jedności miejsca, czasu i akcji, niekiedy rezygnacja z zasady pięciu aktów, mieszanie gatunków / sceny monumentalne przeplatane z lirycznymi lub kameralnymi; pomieszczenie komizmu i tragizmu, patosu i groteski, realizmu i fantastyki; mieszanie ze sobą różnych, często przeciwstawnych konwencji stylistycznych i gatunkowych

5. Dramaty romantyczne miały charakter niesceniczny z powodu niedostosowania do technicznych warunków ówczesnego teatru. Były więc tekstami przeznaczonymi do czytania. Współczesny teatr doskonale radzi sobie z wystawianiem tego typu sztuk na scenie.

Jeśli chodzi o „Balladynę” Juliusza Słowackiego, to jest ona typowym dramatem romantycznym. Jej akcja została umieszczona w czasach pozahistorycznych. Sztuka nie zachowuje klasycznych trzech jedności chociaż zbudowana jest z pięciu aktów. Świat realny miesza się w niej ze światem fantastycznym. Jest to wyraźne nawiązanie do komedii Szekspira –choćby do „Snu nocy letniej”. Problematyka utworu bliższa jest tragediom Szekspira – Balladyna ma wiele wspólnego z Lady Makbet. Mieszają się w tej sztuce również komizm i z tragizmem. Postacią komiczną jest Grabiec uwikłany w tragiczne wydarzenia.

Melodramatyczna i komiczna jest również miłość Goplany do Grabca. Wiele z melodramatu ma konflikt między siostrami –łagodną Aliną i zaborczą Balladyną. Niestety, kończy się on tragicznie. Nienaturalna śmierć bohaterów -Aliny, Grabca, Wdowy, Pustelnika, Kirkora i na koniec Balladyny powoduje, że odbieramy ten utwór jako tragedię. Autor jednak rozprasza ponure wrażenie, dodając komiczny i ironiczny Epilog, w którym dziejopis Wawel dyskutuje z Publicznością na temat bohaterów sztuki.

Interpretacja zakończenia „Balladyny”

Dramat Słowackiego „Balladyna” kończy scena sądu. Według obowiązującego zwyczaju przyszła królowa przed koronacją musi publicznie osądzić sprawy, które zostaną jej

przedstawione. Jej wyroki ocenia zebrany lud. Licząc się z jego opinią, należy wydać wyroki sprawiedliwe.

Przed sąd królowej wniesione zostają trzy sprawy. Dotyczą one anonimowego winowajcy.

Lekarz oświadcza, że Fon Kostryn został podstępnie otruty, Filon przedstawia sprawę zabójstwa młodej dziewczyny a oślepiąca matka oskarża wyrodną córkę. Oskarżenia dotyczą Balladyny, ale ona sama spodziewa się, że nikt nigdy nie dojdzie kim jest winowajca.

Największym problemem dla przyszłej królowej jest matka, która może ujawnić imię wyrodnej córki. Widząc, że stara kobieta nie chce podać imienia swojego dziecka, Balladyna skazuje ją na tortury i tym samym doprowadza do jej śmierci.

Nie mając już świadków swoich zbrodni, we wszystkich trzech sprawach wydaje wyrok śmierci. W tym samym momencie pada martwa, rażona piorunem. Wyrok wykonują na niej siły natury. Według wierzeń ludowych piorun był dowodem na istnienie Stwórcy i narzędziem w jego ręku.

W Epilogu dziejopis Wawel dyskutujący z Publicznością o Balladynie próbuje udowodnić, że był to tylko zbieg okoliczności spowodowany niedopatrzaniem. Czarna chmura, która wisiała nad Balladyną w czasie trwania sądu, powinna być rozpedzona biciem w dzwony. Z ironią stwierdza, że była to królowa, która sprawiedliwie rządziła. Publiczność nie chce słuchać jego wywodów i wyrzuca go ze sceny.

Najważniejsze inscenizacje „Balladyny”:

Dramat Słowackiego „Balladyna” jest sztuką dosyć często grywaną. Stwarza ona możliwość najróżniejszych interpretacji i eksponowania dowolnych, zawartych w niej wątków.

Po raz pierwszy wystawiona została na scenie 7 marca 1862 roku we Lwowie w Teatrze im.

Skarbka. Był to jednorazowy spektakl, niezbyt udany z braku możliwości technicznych.

Najsłynniejsze z powodu wybitnych kreacji aktorskich inscenizacje „Balladyny” miały

miejsce w Krakowie. 1868 rok –Balladynę gra Antonina Hoffman a Goplanę Helena

Modrzejewska. 1902 rok –inscenizacja Józefa Kotarbińskiego ze Stanisławą Wysocką w

tytułowej roli. Wysocka wystąpiła też w spektaklu w Warszawie reżyserowanym przez

Ferdynanda Ruszczyca w 1914 roku. Spektakl ten odznaczał się doborową obsadą: Maria

Przybyłko -Potocka, Aleksander Węgierko, Józef Węgrzyn, Jerzy Leszczyński.1938 –Teatr

Narodowy w Warszawie. Reżyserem jest Juliusz Osterwa. Rolę główną gra Irena

Eichlerówna. Po wojnie już w 1945 roku „Balladyna” zostaje wystawiona w Krakowie. Reż.

Władysław Woźnik, w roli głównej Zofia Rysiówna. Adam Hanuszkiewicz -„Balladyna”

1974 roku w Teatrze Narodowym w Warszawie. Grali w niej między innymi Anna

Chodakowska i Wojciech Siemion, Hanuszkiewicz wykorzystał cały szereg awangardowych chwytów, które uwspółcześniły sztukę / np. motocykle, zdalnie sterowane zabawki /.

Ciekawe było również przedstawienie „Balladyny” w Teatrze Bagatela -także z 1974 roku.

Reżyserował je Mieczysław Górkiewicz. Scenografię zrobił Tadeusz Kantor. Oprócz aktorów wystąpiły w nim manekiny. Dużo w scenografii było zgrzebnego płótna, surowych desek, szubienica po prawej stronie sceny, obrazy śmierci i przerażenia –wszystko w konwencji szopki z ludźmi i kukłami. Sztuka opowiadała o nieuchronności ludzkiego losu i okrucieństwie życia.